

УДК 34.096

Василь Юрійович КІКІНЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1284-2622>;

Віталій Борисович ПЧЕЛІН,

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>

УТОЧНЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК І КОНЕЙ ЯК ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

Як встановлено в ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, поліцейських захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права та свободи людини й застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [1]. Із аналізу наведеного законодавчого визначення слідує, що застосування поліцейським відповідного поліцейського заходу має бути врегульовано в положеннях чинного національного законодавства, оскільки його наслідком є обмеження прав і свобод особи. Особливо це стосується поліцейських заходів примусу. Разом із тим доводиться констатувати, що застосування окремих поліцейських заходів не належним чином врегульовано в приписах законодавства. У даному випадку мова йде про окремі спеціальні засоби, що використовуються поліцейськими в межах реалізації заходів примусу.

На нашу думку, розглядати використання службових собак і коней через призму застосування поліцейських заходів примусу, зокрема як спеціальних засобів, не можна, з огляду на декілька причин. Так, по-перше, відповідно до приписів ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» службові собаки та коні використовуються задля здійснення патрулювання [1]. Як цілком слушно зауважує В.С. Селюков, патрулювання здійснюється з метою

першочергового виявлення порушень та найскорішого прибуття на місце в разі вчинення правопорушення, а також для попередження й припинення виявлених правопорушень [2, с. 235]. Тобто, як слідує як з аналізу позиції учених-правознавців, які спеціалізуються на проблематиці кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, так і загального сенсу «патрулювання», воно здійснюється в межах реалізації превентивної діяльності компетентного суб'єкта, а тому до заходів примусу не може бути віднесено.

По-друге, з позиції використання службових собак і коней задля здійснення патрулювання, а також відповідно до ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення [1], можуть бути залучені й деякі інші, дійсно, з точки зору семантичного розуміння «засоби». Зокрема, як слідує з етимологічного аналізу слова «засіб», у сучасній українській мові його використовують у наступних значеннях: якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; те, що служить знаряддям у якій-небудь дії, справі; механізми, пристрої, необхідні для здійснення чого-небудь, для якоїсь діяльності [3, с. 420]. Іншими словами, слово «засіб» використовується задля позначення неживого (бездушного) явища, а тому по відношенню до службових тварин застосовано бути не може. Також, як цілком слушно зауважують у фахових джерелах, діяльність щодо забезпечення публічної безпеки та порядку як патрулювання може здійснюватися в різних формах: піші патрулі, автопатрулі, кінні патрулі та інші [2, с. 235]. У такому разі, з позиції логіки, в якості спеціального засобу може розглядатися власне поліцейський, який здійснює піше патрулювання.

Отже, як свідчить проведений аналіз, службові собаки та коні не можуть розглядатися в якості спеціальних засобів, які використовуються поліцейськими під час реалізації поліцейських заходів примусу. Такі «службові тварини» можуть розглядатися лише як надійні помічники поліцейського, подекуди як напарники, здатні прийти на допомогу та забезпечити виконання завдань Національної поліції України в цілому, а не просто як «засіб». З огляду на що відповідні корегувань потребують приписи чинного національного законодавства, як з позиції використання службових тварин під час поліцейської діяльності, так і реалізації окремих поліцейських заходів, зокрема заходів примусу.

Список бібліографічних посилань: 1. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580- VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379. 2. Селюков В.С.

Адміністративно-правові засади управління кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні : дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2020. 450 с. 3. Великий глумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD)/уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.